

TARTU ÜLIKOOL

Väärtuskasvatus hariduses – kui palju katkestusi?

Halliki Harro-Loit

Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja
kommunikatsiooni instituut

Kuidas kooliastmete vahetused märgivad muutuvaid väärtusi?

- Lapsed koolis: Enam ei pea päeval magama!
- Minu põlvkond meenutab: keskkoolis hakkasid õpetajad õpilastele “teie” ütlema.
  - Isiku autonoomia suurenemine.

Kujundatud on erinevaid suhtlemisoskusi ja käitumisharjumusi

- Lapse A lasteaiaõpetaja: “Mõtle ja räägi, mida **sina** saad teha selleks, et uuel lapsel V oleks selles rühmas mõnus?”
- Laps C koolis: “**S ütles XXX**” “**K lõi T’d**”!
- Õpetaja? a. :”Ütle talle, mida sa tundsid kui... VÕI: me ei kasuta selliseid sõnu koolis... VÕI: ... K ei tohi lüüa

Lasteaiast kooli

- Mis muutub?
- RUUM: nt. Hommikuring lasteaias ja pinkiderida kooliklassis
- AEG: Paindlik ajakasutus lasteaias - koolis nt. industriaalühiskonnale iseloomulik **aja standardiseerimine** (sh. tunni struktuuri standardiseerimine)
- Õpetaja roll lasteaias - roll koolis - kui palju jääb õpetajal võimalusi kuulamiseks? (aega väärtusselituse jaoks)

Väärtuskasvatuse katkestus?

- Kooliastme vahetudes saab kokku palju uusi inimesi erinevate hoiakutega; erinevate sotsiaalsete oskustega; erineva kutluritaustaga
- *selitamata on uue koosluse ühisväärtused*

TARTU ÜLIKOOL

Väärtuskasvatuse sidumise võimalused?

- Kooliastmete vahetumisega seotud probleemide märkamine
- Pedagoogide ühiskoolitused
- Lapse arengu arvestamine
- Õppekavade analüüs

Kas õppekava toetab ühest kooliastmest üleminekut teise?

- James Rest (1994) 4 psühholoogilist komponenti, mis võimaldavad inimesel käituda eetiliselt:
- moraalne tundlikkus (teadlikkus võimalikest valikutest ja kuidas need mõjutavad teisi)
- moraalne otsustus(võime) - moraalise arutluse oskus määratlemaks, millised teod on õigustatavad

James Rest'i 4 komponenti

- Moraalne motivatsioon (ihalus eelistada moraalseid väärtusi nendega võistlevatele väärtustele)
- Moraalne iseloomukindlus (julgus ja tugevus teha iseenda jaoks õigeid tegusid, hoolimata selle keerukusest ja hinnast)

Kehtiv RÕK

- § 22. III kooliastmel taotletavad üldpädevused
- /---/4) austab väärikust ja inimõigusi, hoidub vägivallast, **oskab sellele vastu seista**;
- 5) väärtustab **maailma kultuurilist mitmekesisust**, oma rahvust ja kultuuri teiste rahvuste ning kultuuride seas

Mida tähendab vägivallale vastu seismise oskus?

- ... jõudu ja julgust seista oma põhimõtete eest, mis hinda see ka ei maksaks (Rest)...
- Kas gümnaasium ja kutsehariduskoolid võivad eeldada, et neile tulevad põhikoolist õpilased, kes JUBA omavad näiteks julgust ja oskusi teha moraalselt õigeid valikuid?

Kriitilised küsimused:

- Kas õppimise formaadid (koolipäeva struktuur, tunni struktuur, suhtlemiskombed jm.) toetavad väärtuskasvatust kõikides kooliastmetes?
- Kas lastaegade, põhikooli ja gümnaasiumide ning kutsehariduse puhul on toetatavad väärtused samad või konfliktis?
- Kas õppekava arvestab lapse arengufaase ja seab realistlikud ülesanded isiksuse (moraalsele) arendamisele?